

NICOLAE URSULESCU, *Cucuteni. Ecouri în epocă ale monografiei lui Hubert Schmidt*, în colecția *Scripta archaeologica et historica Dacoromaniae* (redigat VICTOR SPINEI), Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2009, 166 p.

După cum se precizează, încă din primele rânduri ale lucrării, „este un lucru mai puțin obișnuit în literatura științifică să se analizeze ecoul pe care opera unui autor l-a avut în momentul apariției sale” (p. 11). Însă, dacă autorul este savantul german Hubert Schmidt, iar opera este prima monografie a unei așezări (chiar cea eponimă) a culturii Cucuteni de pe teritoriul României (H. Schmidt, *Cucuteni in der oberen Moldau, Rumänien. Die befestigte Siedlung mit bemalter Keramik von der Steinkupferzeit bis in die vollentwickelte Bronzezeit*, Berlin und Leipzig, 1932), demersul lui N. Ursulescu apare nu numai perfect îndreptățit, ci chiar necesar și lăudabil. La aceasta se adaugă interesul tot mai mare de care se bucură civilizația Cucuteni, atât în rândul specialiștilor, cât și al publicului

larg, interes care trebuie direcționat într-o mai mare măsură și asupra „înainte-mergătorilor” cercetării Cucuteniului, ale căror eforturi și realizări sunt, uneori, nedrept date uitării. Dintre acestea, cercetările întreprinse de arheologul german la Cucuteni și încununate de publicarea în condiții exemplare a monografiei susmenționate sunt un reper important al arheologiei europene; impactul produs în epocă, în rândul specialiștilor, de apariția sa, este bine surprins în prezenta lucrare, prin republicarea și traducerea în limba română (acolo unde este cazul), a celor mai importante luări de poziție ale unor renumiți arheologi români și străini.

Lucrarea este împărțită în două părți distincte: I. *Percepția personalității lui Hubert Schmidt și a*

descoperirilor lui de la Cucuteni în arheologia timpului său și II. Materiale publicate în anii '30 despre monografia Cucuteni și autorul ei. În prima parte a lucrării, N. Ursulescu punctează, pentru început, principalele repere ale activității științifice a savantului german, insistând asupra cercetărilor desfășurate în România; autorul distinge trei etape în evoluția concepțiilor lui Hubert Schmidt despre fenomenul ceramicii pictate est și sud-est europene, strâns legate de cercetările arheologice desfășurate la Troia și în Asia Centrală (1902–1908), și cele de la Cucuteni (1909–1911). Ultima etapă, care culminează cu publicarea, în 1932, a monografiei, este o perioadă în care Hubert Schmidt prelucrează materialele arheologice de la Cucuteni și întreprinde alte săpături pe teritoriul României (Sărata Monteoru – 1917–1918). Publicarea monografiei la peste 20 de ani de la încheierea săpăturilor demonstrează atenția cu care Schmidt a prelucrat materialele și perioadele de îndelungate reflecții auto-impuse înainte de a-și așterne pe hârtie concluziile.

N. Ursulescu demonstrează, trecând în revistă recenziile de care a beneficiat lucrarea lui Hubert Schmidt, atât interesul real trezit în lumea „bună” a specialiștilor vremii de cercetările din Moldova, cât și valoarea științifică a monografiei. Recenziile sunt semnate de nume sonore, precum Paul Reinecke, Oswald Menghin, Herbert Kühn, Vere Gordon Childe și Hetty Goldman (din spațiul german și anglo-saxon), și Ion Nestor, Paul Nicorescu și Vladimir Dumitrescu, dintre români. De asemenea, revistele în care au fost publicate sunt dintre cele mai prestigioase de gen (unele fiind și azi în fruntea literaturii arheologice): *Praehistorische Zeitschrift*, *Germania*, *Jahrbuch für prähistorische & ethnographische Kunst*, *Wiener Praehistorische Zeitschrift*, *Man*, *American Journal of Archaeology*, *Revista Istorică Română* și *Cercetări Istorice*. În continuare, autorul prezintă, pe scurt, date despre fiecare recenzent și aprecieri privind

conținutul recenziilor. Luările de poziție sunt, în general, apreciative, unele chiar elogioase, existând, însă, și accente critice, în parte îndreptățite. Cea mai minuțioasă, consistentă, dar și critică, în același timp, este recenzia publicată în *Praehistorische Zeitschrift* de (atunci) tânărul doctor Ion Nestor, în limba germană. Vladimir Dumitrescu realizează numai o simplă notiță bibliografică, cu promisiunea unei reveniri mai ample, neapărută, însă, niciodată. Seria semnalărilor din literatura de specialitate din România este încheiată de Paul Nicorescu, care, nefiind specialist în preistorie, tratează lucrarea de o manieră relativ generală. Recenziile arheologilor străini sunt, în general, elogioase, mai ales cu privire la noutatea materialelor și observațiile stilistice, stratigrafice și cronologice. Sunt aduse și obiecții, în legătură cu teoriile lui Hubert Schmidt despre originea ceramicii pictate europene (Oswald Menghin, Vere Gordon Childe, Hertz Goldman), anumite aprecieri de cronologie relativă (Paul Reinecke).

Partea a doua a lucrării cuprinde textele propriu-zise ale recenziilor, în original și, unde era cazul, în traducere. De remarcat faptul că autorul indică paginația originală, ceea ce facilitează citarea, în condițiile în care nu toate revistele din care au fost extrase recenziile sunt la îndemâna specialiștilor din țară. Foarte utile sunt și notele explicative ale autorului, clar delimitate de cele originale.

La aniversarea unui secol de la data săpăturilor lui Hubert Schmidt de la Cucuteni, și aproape 80 de ani de la apariția monografiei, apariția unei lucrări despre impactul lor în epocă, sub semnătura unui cunoscut specialist al civilizației și istoriografiei civilizației Cucuteni, este un omagiu bine-meritat adus marelui savant german și, în același timp, o noutate în peisajul publicațiilor de specialitate din România. Cu același interes așteptăm și o traducere adecvată a monografiei, aflată în lucru sub coordonarea aceluiași autor.

ANDREI ASĂNDULESEI